

שלום בית בספרות חז"ל

א. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף סו עמוד ב

ההוא דאמר לה לדביתהו קונם שאי את נהנית לי עד שתטעימי תבשילך לרבי יהודה ולר"ש, ר' יהודה טעים, אמר: ק"ו, ומה לעשות שלום בין איש לאשתו - אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים המאררים בספק, ואני - על אחת כמה וכמה; ר"ש לא טעים, אמר: ימותו כל בני אלמנה ואל יזוז שמעון ממקומו, ועוד, כי היכי דלא לתרגלי למינדר.

1. קונם שאי את נהנית לי עד שתטעימי תבשילך לרבי יהודה ולר"ש ר' יהודה טעים וכו' ר"ש לא טעים אמר ימותו כל בני אלמנה ואל יזוז שמעון ממקומו

ובחידושינו למס' נדרים ביארנו דההוא גברא אשתו הקדיחה תבשילו, ועל ידי זה הדירה בהנאה, ומפני שהיא אמרה שהוא ראוי לאכילה, אמר **עד שתטעימי תבשילך לרבי יהודה ורבי שמעון**, אם הם יאמרו שראוי לאכילה יבטל הנדר. **ורבי יהודה אכל**, ואף שלא היה ראוי לאכילה, שינה בלשונו מפני דרכי שלום. ורבי שמעון בשיטתו אזיל, דביבמות דף סד איתא פלוגתא, דרבי אלעזר ברבי שמעון אמר מותר לשנות מפני דרכי שלום... ורבי נתן אמר מצוה לשנות... ורבי אלעזר ודאי כשיטת אבוהי קאי, ולכן אף שהיה מותר לשנות, אבל משום שהיה צריך לאכול מתבשילה, וכיון שאינו מצוה, א"כ אין הסעודה סעודת מצוה, והיא סעודת הרשות... ולכן לא רצה לאכול, וכדעתו ודבריו במס' פסחים (דף מט): רבי שמעון אומר כל סעודה שאינו של מצוה אין תלמיד חכם רשאי להנות ממנה, וכדמסיק רבי יצחק (שם) כל הנהנה מסעודת הרשות לסוף גולה. ובזה יתבאר דברי רבי שמעון בנדרים שאמר **ימותו כל בני אלמנה**, כוונתו למה דאיתא בב"מ שאשה שעזבה בעלה היא כאלמנה חיה כדאיתא (שם לח)... וכיון שתישאר מודרת הנאה ויעזבנה עם בניה, לא יהיה להם מה לאכול. וזה דמסיק **ולא יזוז שמעון ממקומו**, מדעתו, וגם רמז בזה שלא יגרום לו גלות ע"י שיאכל מסעודת הרשות.

2. (רבי גרשון חנוך העניך ליינר, עשר מלין דחסידותא (סוף ס' אורחות חיים), אות טו, דף סט)

נלע"ד דסברת ר"ש היה דעל כבודו יכול למחול אבל לא על בזיונו, ואפילו במקום מצוה אינו רשאי. ור"י לא מחלק בין כבוד לבזיון, וכמו שיכול למחול על כבודו כן יכול למחול על בזיונו.

3. (רבי שמואל מוהליבר, חקרי הלכה וש"ת, מהד' תש"ד, סי' טו, עמ' קצה)

הרי לנו בדבר אחד שתי הנהגות שונות מן הקצה אל הקצה, ועם כל זה בודאי ששתיהן נובעות מכח התורה ועפ"י רצון ה', כי נתחייבנו ללכת בדרכיו יתברך, ו"האדם ראוי שיתדמה לקונו" (תומר דבורה פרק א), ובוודאי כך נהגו גם הם. אלא ששורש אחיזת כל אחד מהם בדרכו המיוחדת היתה משום שבהנהגת הקב"ה גופא נמצאים שני דרכי הנהגה אלו.

4. (רבי אברהם יצחק בלוך, שיעורי דעת, מהד' תשס"א, תפלה, עמ' קס)

על מה שאמר רבי "בעוון ביטול תורה בנים מתים", הקשו: והא תניא רבי אומר בעון נדרים בנים מתים? ותירצו: הא לאחר ששמע מר' אלעזר בר' שמעון שאמר בעון נדרים בנים מתים (ששמע כן מר' שמעון אביו, שהוא רבו של רבי) (שבת לב ע"ב, ע"ש ברש"י)... והנה אשה הפרושה מאישה נקראת "אלמנה חיה" כמ"ש (שמואל ב, כ) "ותהינה צרורות אלמנות חיות"... וא"כ האשה שהדירה בעלה מהנאתו אם לא תטעים לר' שמעון, הנה כל זמן שלא טעם ר"ש, חל הנדר עליה ואסורה היא בהנאה מבעלה, והרי היא "אלמנה", ואם לא תעמוד בזה, ותהנה ממנו, הרי לשיטת ר"ש בעון נדרים שעוברים עליהם בנים מתים, שאפשר שע"ז ימותו כל בני האשה הזאת ה"אלמנה". זהו שאמר ר"ש, אף אם בשביל אי זהירותה "ימותו כל בני אלמנה", בכ"ז אל יזוז שמעון ממקומו כי היכי דלא לתרגלי למנדר.

5. (רבי פתחיה מנקין, כרם פתחיה, גפן כה, ענף ה)

נלענ"ד עפמ"ש"כ הגאון ר' ישראל סלאנטער זצ"ל... מה שלא היה ר"א מעביר על מדותיו [תענית כה ע"ב] אין זה מפני שלא רצה להעביר על מדותיו, אלא מפני שיטתו שהיה סובר שכך רצון ה' יתברך להתנהג ברמה... ורע"ק [שם] סובר שאדרבה, זהו קידוש השם מה שהת"ח מעבירין על מדותיהם... ובזה פליגי נמי ב"ש וב"ה, במה ששמאי ריחק את הגרים שבאו בתחבולות ובערמימות והלל ויתר על מדותיו וקירבן, ע"ש בשבת לא ע"א... ונראה דבהכי פליגי ר' יהודה ור"ש בנדרים סו ע"ב: **הוא דאמר לדביתהו... ר"י טעים אמר ומה לעשות שלום וכו', ר"ש לא טעים, אמר, ימותו כל בני אלמנה וכו'.** והוא דר"י סתם הוא ר' יהודה ברבי אילעי... ועיין ב"ק קג ע"ב דכ"מ שאמרו מעשה בחסיד אחד או ר"י בר' אלעאי או ריבב"א... ובר"י בן בבא אמרו חז"ל שרצו לאמור עליו בהספידו הי חסיד הי עניו מתלמידיו של הלל הזקן [סוטה מח ע"ב], הרי דשם חסיד הונח על הנהגתו של הלל הזקן. וסובר ר"י כהלל ולכך ויתר על מדותיו, ור"ש סובר כשמאי ולכך לא טעם.

6. (רבי יעקב ישראל קנייבסקי, אגרות ורשימות קהילות יעקב, עמ' קו)

ר' יהודה טעים אמר ק"ו ומה לעשות שלום בין איש לאשתו וכו' בספק ואני על אחת כמה וכמה ר"ש לא טעים אמר ימותו כל בני אלמנה ואל יזוז שמעון ממקומו ועוד כי היכי דלא לתרגלי למינדר

ר' שמעון לא טעים, אמר (בשלמא בסוטה, האשה היא החוטאת, וזאת הוא בספק, לכן אמרה התורה כבוד המקום ב"ה יכריע, אם צדקה היא תחיה בשלום תחת בעלה והבעל לא יחשב לו אוון, נקיה היא ושלוש יהיה לה, ובזאת נכון לאמור לעשות שלום בין איש לאשתו, שיהיה שלום להאשה מהבעל המושל עליה, אבל כאן בזה הסיפור האשה לא עשתה מידי, רק הבעל הוא מבני בלי שם, וחפץ במרד ובמעל לזלזל בכבוד חכמים)... **ואל יזוז שמעון ממקומו** (לזלזל בכבודו ולעשות רצון הנודר הזה, בזאת השיב ר' שמעון לר' יהודא שזה לא דמי לסוטה ואין בזה דבר מצוה כלל, ונהפוך הוא כי מרי יהיה אם יבוזה כבוד התורה) **ועוד** (תירוץ אחר אמר ר' שמעון למה לא טעים כר' יהודא... שבזאת יחולל שמו ח"ו, ואני הוא הנותן מכשול לפניו שירגיל בנדרים, בראותו כי ידור נדר הנוגע בכבוד נכבדי עם, ימהרו ויסורו למשמעתו להקים נדרו, לכן יותר טוב למנוע מהקים דברו) **כי היכי דלא לירגלי למינדר**, ומוטב שיקיל בנדר אחד משיפרוץ בנדרים רבים... ותימה, כי כעס והתעוררות דין כדברי ר"ש האלה לא היה מדרכי ר"ש בן יוחאי, כמבואר לעיל (שער ג) בראיות רבות... גם מצאנו במדרש (שיר [השירים] רבה פסוק נגילה [פרשה א פסוק ב]) במעשה באשה אחת בצידן וכו' שר"ש בן יוחאי עקר כמה דינים לעשות שלום בין איש לאשתו... וכאן שבת שלום שבין איש לאשתו בעבור מחילת כבודו? אבל לשיטתנו נכון, כי מעשה זה קרה עוד כשנקרא ר"ש סתם, טרם שנקרא בשם ר"ש בן יוחאי כמו שבארנו. עוד תירוץ אחר נראה... דר' שמעון לטעמיה לא ידון ק"ו דר' יהודא מסוטה... מדאמרינן בירושלמי

(סוטה פ"ב) תני ר' אליעזר בן שמוע אין כותבין (מגילת סוטה) על עור בהמה טמאה, אמר ר' שמעון מכיון דאתה אומר למחיקה ניתנה למה אינו כותב, ואמרו... וטעמיה דר' שמעון הוא לפי שהמחיקה בשם זה היא עיקר קדושתו, ואלקינו ית' המצוה אותנו בתורתו לקדש שמו, צוה אותנו במצות מגילת סוטה למחקהו, וזולת המחיקה אין קדושה בשם זה, רק מחיקתו היא קדושתו. והנה שפיר לא יכול לדון ר' שמעון לטעמיה קל וחומר דר' יהודא.

7. (רבי משה קוניץ, בן יוחאי, שער ו, דלת נו, עמ' לב)

ולמדנו כמה החמיר ר' שמעון בנדריים, עד שלא רצה להתעסק במציאת היתר לאותה אשה שהדירה בעלה ואפי' לעשות שלום בין איש לאשתו, כדי שלא יקלו בנדריים ולא יתרגלו העם בהם. ואופייני דלא מצינו בכל המשניות במס' נדרים שמועה או הלכה מוזכרת משמו של רבי שמעון, אעפ"י שעסק בהאי מסכת עם תלמידיו כדאיתא בגמ' מו"ק דף ט ע"א.

מעשה ב

ההוא דאמר לדביתהו קונם שאי את נהנית לי עד שתרוקי בו ברשב"ג, אתת ורקק אלבושיה. א"ל רב אחא מדפתי לרבינא: והא האי לזילותא קא מיכוין! א"ל: מירק על מני דרשב"ג זילותא רבתא היא.

מעשה ג - תלמוד בבלי מסכת נדרים דף סו עמוד ב

ההוא דאמר לה לדביתהו קונם שאי את נהנית לי עד שתראי מום יפה שביך לר' ישמעאל בר' יוסי. אמר להם שמא ראשה נאה? אמרו לו סגלגל. שמא שיערה נאה? דומה לאניצי פשתן. שמא עיניה נאות? טרוטות הן. שמא אזניה נאות? כפולות הן. שמא חוטמה נאה? בלום הוא. שמא שפתותיה נאות? עבות הן. שמא צווארה נאה? שקוט הוא. שמא כריסה נאה? צבה הוא. שמא רגליה נאות? רחבות כשל אווזא. שמא שמה נאה? לכלוכית שמה.

8.. שבת פרשת מטות-מסעי כ"ו תמוז ה'תשס"ג, גליון מספר 923

מספרת לנו הגמרא במסכת נדרים (ס"ו עמ' ב:)

"ההוא דאמר לה לדביתהו: 'קונם שאי את נהנית לי עד שתראי (מום) מאום יפה שביך לר' ישמעאל בר' יוסי'!

אמר להם: 'שמא ראשה נאה', אמרו לו: 'סגלגל'; שמא שיערה נאה - דומה לאניצי פשתן; שמא עיניה נאות - טרוטות הן; שמא אזניה נאות - כפולות הן; שמא חוטמה נאה - בלום הוא; שמא שפתותיה נאות - עבות הן; שמא צווארה נאה - שקוט הוא; שמא כריסה נאה - צבה הוא; שמא רגליה נאות - רחבות כשל אווזא; שמא שמה נאה - לכלוכית שמה; אמר להן: 'יפה קורין אותה לכלוכית שהיא מלוכלכת במומין - ושרייה'."

הגמ' מתארת לנו, בחן רב, סיטואציה שבקריאה ראשונה עלולה להעלות חיוך על דל שפתותינו מהאירוניה שבעלילה. אלא שתורה היא וללמוד אנו צריכים. אם כן, מה חז"ל באו ללמדנו ע"י סיפור זה?

אם נחלק את הסיפור נמצא בו שלושה חלקים מרכזיים :
חלק ראשון - הנדר שנודר הבעל את האישה מליהנות לו ;
חלק שני - הניסיון של ר' ישמעאל למצוא חלק נאה באשה המודרת הנאה מבעלה ;
חלק שלישי - הפתח של ר' ישמעאל שבעזרתו הוא מקיים את התנאי ומתיר את הנדר ;
ונשאל, וכי ר' ישמעאל לא היה מודע לכל הנתונים הללו עד שהיה צריך לשאלם בבית הדין
לפרטי פרטים? וכי מטרתו של ר' ישמעאל הייתה, בין השאר, להשתעשע על חשבונה של
האישה?! הרי סביר להניח שהוא ידע את התשובות לכל השאלות. נשים לב לעובדה שאת
השאלות הללו ר' ישמעאל לא שאל את הבעל, אלא את חברי בית הדין - וכפי שכתוב: "אמרו
לו". לכן אפשר לומר שלמעשה כל החלק השני של הסיפור מבויס ובעל נופך תאטרלי! וביאור
הדברים כך הוא: ר' ישמעאל ניסה למצוא דרך שבה הוא יוכל להתיר את האישה לבעלה,
ומאידך רצה ליצור אפקט חינוכי עבור הבעל - לשם כך הוא לא בוחל להשתמש באמצעים
אירוניים. לאחר שהוא מוודא באופן 'אובייקטיבי' שאין באשה שום חן, הוא חושף חן מסתורי
שעמד מתחת לפני השטח: השם שלה הוא 'לכלוכית' (או 'סינדרלה' בלע"ז), מן הסתם זהו
כינוי שהודבק לה מילדות, ככל הנראה מתוך לעג, והיא הייתה צריכה לשאת אותו במשך חייה
(וכמאמר שירה המפורסם של רחל המשוררת: "לכל איש יש שם שנתנו לו חבריו"). כמו בסרט
'שֶׁרָק' שבו הנסיכה מתגלה כיצור מכוער - וזה דווקא החן שבה - כך גם גיבורת סיפורנו זוכה
לחוט של חן דווקא מתוך כיעורה. **כאן ב'הפוך על הפוך', תמצית כיעורה של האישה
המתבטא בשמה - מתגלה כבעל יופי**. ועיין במאירי על אתר) ודו"ק.

9. אברהם זדה ועודד פרידמן

**קונם שאי את נהנית לי עד שתראי מום יפה שביך וכו' שמא ראשה נאה וכו' שמא שיערה נאה
וכו' שמא עיניה נאות וכו' שמא אזניה נאות**

שה' יתברך אומר שלא תוכל להתדבק אליו **עד שתראי מום יפה שביך**, היינו לפי פירוש הראשון של
הר"ן שאסורה בהנאתו אם תוכל למצוא דבר נאה, ז"א שאם האדם יכול להגיד שיש לו ג"כ דברים
יפים שעמהם עזר להשי"ת שיהיו יכולים להתדבק זב"ז, שאם לא כן למה לא עזר לאחר, אלא
ודאי מוכרח להיות שבו יש דברים **יפים**, זאת אומרת שיש לו אמונה טובה או מדות טובות או שיש
לו לב טוב שהוא יכול להתפלל. וזה שמפרש "אמר להם **שמא ראשה נאה**", היינו שיש לו שכל
חיצוני טוב יותר מכל אנשי דורו, או "שמא **שיערה נאה**", שהוא מדקדק על עצמו כחוט השערה, או
"**שמא עיניה יפות**", היינו שיש לו חן דקדושה יותר מכל אנשי דורו, או "**שמא אזניה יפות**", זאת
אומרת שהוא לא יכול לשמוע שום לשון הרע.

10. (רבי ברוך שלום אשלג, ה' שמעתי שמעך, מאמר עג, עמ' קכח)

עד שתראי מום יפה שביך וכו' יפה קורין אותה לכלוכית שהיא מלוכלכת במומין

היופי האמתי הוא ההרמוניה האמתית, וכיון שכולה **מלוכלכת במומין** הרי זה **מום יפה שבה**.

11. (שיחות הרב צבי יהודה, ויקרא, עמ' 201)

זוהי המום היפה והמעלה ביותר גדולה וחשובה ומועילה, כי אשה שאין בה אף מעלה אחת שתוכל להתגאות בה... הרי שהיא מאד מדוכאת מאד שפלת רוח, וזוהי המעלה ביותר גדולה והנכבדה והנפלאה. ובעל שיש לו אשה כזו הוא מאושר ממש, כי מפני חלישות דעתה לא תתגאה עליו לעולם, לא יסבול אף פעם מגסות רוחה... וכל אשר יצווה תקיים. ואשה כזו טובה לבעלה יותר מאשה בעלת מעלות, שלבה גס בבעלה ומרימה ראשה ומזלזלת בו.

12. (רבי חיים אפרים זייטשיק, אור חדש, פרשת עקב, עמ' קמ)

פירוש חב"די

במסכת כתובות נחלקו בית שמאי ובית הלל באופי השיר שיש לשיר לכלה מכוערת. בית שמאי דוגלים במידת האמת, והם סבורים שאסור לשקר בשום פנים. אך בית הלל טוענים שגם לכלה שכזו יש לשיר 'כלה נאה' וחסודה'. בטעם הדבר מסבירים בית הלל שכל כלה יפה בעיני בעלה. כלומר, היופי הוא סובייקטיבי, ולא אובייקטיבי. גם כלה מכוערת, נראית יפה בעיני בעלה.

הציטוט שבו הקדמנו פותח אגדה יפהפייה במסכת נדרים, אגדת סינדרלה (או לכלוכית, בעברית). אישה אחת נראתה מכוערת ביותר לבעלה. הוא החליט לנדור נדר - אסור לך להנות ממני, אלא אם כן תראי משהו יפה, משהו אחד יפה - לא צריך יותר, לרבי ישמעאל ברבי יוסי.

מגיעים עדים לבית מדרשו של רבי ישמעאל ברבי יוסי, ומתחילים לתאר את האישה; ואכן, מראות קשים מתוארים שם - "אמר להם - שמא ראשה נאה? אמרו לו - סגלגל. שמא שערה נאה? דומה לאניצי פשתן. שמא עיניה נאות? טרוטות הן. שמא אזניה נאות? כפולות הן. שמא חוטמה נאה? בלום הוא. שמא שפתותיה נאות? עבות הן". בקיצור, המצב קשה מאוד. מתיאורי ראשה של האישה עוברים העדים המסתוריים הללו להתבוננות כללית יותר - "שמא צוארה נאה? שקוט הוא. שמא כריסה נאה? צבה הוא. שמא רגליה נאות? רחבות כשל אווזא". לסיכום, גיזל היא לא הייתה.

בשלב זה עולה במוחו של רבי ישמעאל ברבי יוסי רעיון גאוני. תגידו לי, אומר רבי ישמעאל ברבי יוסי, איך קוראים לאישה הזו. אולי השם שלה יפה. אך גם כאן מצפה לנו אכזבה - לכלוכית שמה. אפילו השם שלה, לכאורה, מכוער.

אלא שרבי ישמעאל נוקט עתה באסטרטגיה של הפוך על הפוך - "אמר להן - יפה קורין אותה לכלוכית, שהיא מלוכלכת במומין, ושרייה". כלומר, היופי הוא בכך שהשם שלה מתאים לה בול. לפיכך, אפשר להתיר אותה לבעלה.

מספר רעיונות מעניינים טמונים באגדה הזו, אך אנו נרצה לשאול שאלה אחת פשוטה - וכי העובדה שרבי ישמעאל ברבי יוסי העלה חידוד מבריק שכזה, מועילה לבעל? זה לא שהבעל חושב שהיא לא יפה; הוא חושב שהיא ממש ממש לא יפה. במה מועילה ההתחכמות של 'שמה מתאים לה'?

נראה, שהתשובה לשאלה הזו היא תשובה חברתית. מה שהטריד את הבעל, מראש, לא היה העובדה האובייקטיבית של חוסר יופי באשתו. מה שהטריד אותו היה העובדה שכל העולם לגלג עליו, וכולם נדו לו בראשם ודיברו על האישה המכוערת שהוא לקח.

לכן כל כך חשוב לו שרבי ישמעאל ברבי יוסי יצביע על דבר אחד בלבד שיפה בה. יהיה זה מעין אישור חברתי, גושפנקה חיצונית לכך שהוא לא כישלון גמור בתחום הנישואין. רבי ישמעאל אכן נותן לו את הסולם שבעזרתו אפשר לרדת מן העץ...

מעשה ד - תלמוד בבלי מסכת נדרים דף סו עמוד ב

ההוא בר בבל דסליק לארעא דישראל, נסיב איתתא, אמר לה: בשילי לי תרי טלפי, בשילה ליה תרי טלפי, רתח עלה. למחר אמר לה: בשילי לי גריוא, בשילה ליה גריוא. אמר לה: זילי אייתי לי תרי בוציני, אזלת ואייתי ליה תרי שרגי. אמר לה: זילי תברי יתהון על רישא דבבא. הוה יתיב בבא בן בוטא אבבא וקא דאין דינא, אזלת ותברת יתהון על רישיה. אמר לה: מה הדין דעבדת? אמרה ליה: כך ציוני בעלי. אמר: את עשית רצון בעליך, המקום יוציא ממך שני בנים כבבא בן בוטא. כית, שהיא מלוכלכת במומין, ושרייה.

מעשה ה - תלמוד ירושלמי מסכת סוטה פרק א דף טז טור ד /ה"ד

רבי זבדיה חתניה דרבי לוי הוה משתעי הדין עובדא רבי מאיר הוה יליף דריש בכנישתא דחמתא כל לילי שובא והוה תמה חדא איתתא יליפה שמעה קליה חד זמן עני דריש אזלת בעית מיעול לביתיה ואשכחת בוצינא מיטפי אמר לה בעלה הן הוייתה אמרה ליה מישמעא קליה דדרושא אמר לה מכך וכך דלית ההיא איתתא עללה להכא לבייתה עד זמן דהיא אזלה ורקקה גו אפוי דדרושא צפה רבי מאיר ברוח הקודש ועבד גרמיה חשש בעייניה אמר כל איתתא דידעה מילחוש לעיינה תיתי תילחוש אמרין לה מגירתא הא ענייתך תיעלין לביתך עבדי גרמין

לחשה ליה ואת רקקה גו עייניה אתת לגביה אמר לה חכמה את מילחוש לעיינא מאימתיה עליה אמרה ליה לא אמר לה ורוקקין בגויה שבע זימנין והוא טב ליה מן דרקקת אמר לה אזלין אמרין לבעליך חד זמן אמרת לי והיא רקקה שבעה זימנין אמרו לו תלמידיו רבי כך מבזין את התורה אילו אמרת לו לא הוויית מיייתי ליה ומלקין לה ספסליה ומרציין ומרצייה ליה לאיתתיה אמר לון ולא יהא כבוד מאיר ככבוד קונו מה אם שם הקודש שנכתב בקדושה אמר הכתוב שיימחה על המים בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו וכבוד מאיר לא כל שכן

תרגום

רבי זבדיה חתנו של רבי לוי היה מספר את הסיפור הזה :
רבי מאיר היה רגיל לדרוש בבית הכנסת של חמת כל ליל שבת. והיתה שם אשה שהיתה רגילה לשמוע קולו.
פעם אחת האריך בדרשתו. הלכה ורצתה להכנס לביתה ומצאה שהנר כבה.
אמר לה בעלה : איפה היית?
אמרה לו : שמעתי קול הדרשן.
אמר לה : בכך וכך (לשון שבועה), שאין אותה האשה נכנסת לכאן לביתה עד הזמן שהיא הולכת ויורקת בפני הדרשן.
צפה רבי מאיר ברוח הקודש ועשה עצמו עם כאב עיניים. אמר : כל אשה שיודעת ללחוש לעין תבוא ותלחוש.
אמרו לה שכנותיה : הגיע שעתך. כנסי לביתו ותעשי את עצמך לוחשת לו, ואת רוקקת לתוך עינו.
באה אליו, אמר לה: חכמה את ללחוש לעין?
מאימתו עליה, אמרה לו -לא!
אמר לה : תרקקי בתוכו שבע פעמים וייטב לו.
כשרקקה אמר לה : לכי ואמרי לבעלך פעם אחת אמרת לה והיא רקקה שבע פעמים.
אמרו לו תלמידיו : רבי, כך מבזים את התורה? אילו אמרת לנו לא היינו מביאים אותנו ומלקים אותנו על הספסל ומתרצה ומרצה את אשתו?!
אמר להם : ולא יהיה כבוד מאיר ככבוד קונו?!
ומה אם שם הקודש שנכתב בקדושה אמר הכתוב שיימחה על המים בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו, וכבוד מאיר לא כל שכן?!

13. ויקרא רבה (וילנא) פרשת מצורע פרשה יח

ותפר האביונה זו התאוה שהיא מטילה שלום בין איש לאשתו ר' שמעון בן חלפתא הוה סליק שאיל בשלמיה דר' בכל ירח וירח כיון דסב יתיב ליה ולא יכול למיסק, יום חד סליק א"ל מה עיסקך דלית את סליק לגבי היך דהוית יליף אמר ליה רחוקות נעשו קרובות קרובות נעשו רחוקות, שתים נעשו שלש, ומטיל שלום בבית בטל, [ופירושו רחוקות נעשו קרובות אילין עינייא דהווי חמיין מרחוק כדו אפילו מקרוב לית אינון חמיין, קרובות נעשו רחוקות אילין אודניי דהווי שמעין בחד זמן בתרי זמני כדו אפילו במאה זימנין לית אינון שמעין, שתים נעשו שלש חוטרין ותרתיין ריגלי, ומטיל שלום בבית בטל זו התאוה שמטיל שלום בין איש לאשתו]

14. תלמוד ירושלמי מסכת סוטה פרק א דף טז טור ד /ה"ד

רבי זבדיה חתניה דרבי לוי הוה משתעי הדין עובדא רבי מאיר הוה יליף דריש בכנישתא דחמתא כל לילי שובא והוה תמה חדא איתתא יליפה שמעה קליה חד זמן עני דריש אזלת בעית מיעול לביתיה ואשכחת בוצינא מיטפי אמר לה בעלה הן הווייתה אמרה ליה מישמעא קליה דדרושא אמ' לה מכך וכך דלית ההיא איתתא עללה להכא לבייתה עד זמן דהיא אזלה ורקקה גו אפוי דדרושא צפה רבי מאיר ברוח הקודש ועבד גרמיה חשש בעייניה אמר כל איתתא דידעה מילחוש לעיינה תיתי תילחוש אמרין לה מגירתא הא ענייתך תיעלין לביתיך עבדי גרמיק לחשה ליה ואת רקקה גו עייניה אתת לגביה אמר לה חכמה את מילחוש לעיינא מאימתיה עליה אמרה ליה לא אמר לה ורוקקין בגויה שבע זימנין והוא טב ליה מן דרקקת אמר לה אזלין אמרין לבעליך חד זמן אמרת לי והיא רקקה שבעה זימנין אמרו לו תלמידיו רבי כך מבזין את התורה אילו אמרת לו לא הוויית מיייתי ליה ומלקין לה ספסליה ומרציין ומרצייה ליה לאיתתיה אמר לון ולא יהא כבוד מאיר כבוד קונו מה אם שם הקודש שנכתב בקדושה אמר הכתוב שיימחה על המים בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו וכבוד מאיר לא כל שכן

תרגום

רבי זבדיה חתניה דרבי לוי הוה משתעי בדין עובדא : רבי זבדיה חתנו של רבי לוי היה מספר סיפור זה :

רבי מאיר הוה יליף רבי מאיר היה רגיל

דריש בכנישתא דחמתא כל לילי שובא לדרוש בבית הכנסת של חמת כל ליל שבת

והוה תמה חדה איתתא יליפה שמעה קלי. והייתה שם אישה אחת רגילה לשמוע קולו.

חד זמן עני דריש. פעם אחת אחר לדרוש.

אזלת בעת למיעול לבייתה ואשכחת בוצינא מיטפי. הלכה רצתה להכנס לביתה ומצאה הנר כבה.

אמר לה בעלה : הן הוויית? אמר לה בעלה : היכן היית?

אמרה ליה : מישמעא קליא דדרושא. אמרה לו : שמעתי את קולו של הדרשן.

אמר לה : מכך וכך אמר לה : מכה וכה

דלית ההיא איתתא עללה להכא לבייתא שאין אותה אישה נכנסת לכאן לבית
עד זמן דהיא אזלה ורקקה גו אפוי דדרושא. עד זמן שהיא הלכה וירקה בפניו של הדרשן.
צפה ר"מ ברוח הקודש ועבד גרמיה חשש בעיניה. צפה ר"מ ברוח הקדש ועשה עצמו חש
בעיניו.
אמר : כל איתתא דידעה מילחוש לעיינה תיתי תלחושי אמר : כל אישה שידעה ללחוש לעין
תבוא תלחש.
אמרין לה מגירתא : הא ענייתך תיעלין לביתך ! אמרו לה שכנותיה : הרי רצונך להכנס
לביתך !
עבדי גרמך לחשה ליה ואת רקקה גו עיניה. עשי עצמך לוחשת לו ואת ירקי בתוך עיניו.
אתת לגביה. באה אצלו.
אמר לה : חכמה את מילחוש לעינא ? אמר לה : חכמה את ללחוש לעין ?
מאימתיה עליה אמרה ליה : לא. מאימתו עליה אמרה לו : לא.
אמר לה : ורוקקין בגויה שבע זימנין והוא טב ליה. אמר לה : ויורקים בתוכה שבע פעמים
והוא טוב לה.
מן דרקקת אמר לה : כאשר ירקה אמר לה :
אזלין אמרין לבעליך חד זמן אמרת ליה לכי אמרי לבעלך פעם אחת אמרת לי
והיא רקקה שבעה זמנין. והיא ירקה שבע פעמים.
אמרו לו תלמידיו : רבי כך מבזין את התורה ? -----
אילו אמרת לן לא הוינן מייתי ליה אילו אמרת לנו לא היינו מביאים אותו
ומלקין ליה ספסליה ומרציין ומלקים אותו על ספסלו ומרצים אותו
ומרצייה ליה לאיתתיה ? ומרצה לו לאשתו ?
אמר לון : ולא יהא כבוד מאיר ככבוד קונו ? אמר להם : -----
ומה אם שם הקודש שנכתב בקדושה -----
אמר הכתוב שימחה על המים -----
בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו -----
וכבוד מאיר לא כל שכן. -----

15. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כז עמוד ב

אמרי: עד כמה נצערין וניזיל? בראש השנה אשתקד צעריה, בבכורות במעשה דרבי צדוק צעריה, הכא נמי צעריה, תא ונעבריה! מאן נוקים ליה? נוקמיה לרבי יהושע? בעל מעשה הוא; נוקמיה לרבי עקיבא? דילמא עניש ליה, דלית ליה זכות אבות; אלא נוקמיה לרבי אלעזר בן עזריה, דהוא חכם והוא עשיר והוא עשירי לעזרא. הוא חכם - דאי מקשי ליה מפרק ליה, והוא עשיר - דאי אית ליה לפלוחי לבי קיסר אף הוא אזל ופלת, והוא עשירי לעזרא - דאית ליה זכות אבות ולא מצי עניש ליה. אתו ואמרו ליה: ניחא ליה למר דליהוי ריש מתיבתא? אמר להו: איזיל ואימליך באינשי ביתי. אזל ואמליך בדביתהו. אמרה ליה:

דלמא מעברין לך? אמר לה: לשתמש אינש יומא חדא בכסא דמוקרא ולמחר ליתבר. אמרה ליה: לית לך חיורתא. ההוא יומא בר תמני סרי שני הוה, אתרחיש ליה ניסא ואהדרו ליה תמני סרי דרי חיורתא. היינו דקאמר רבי אלעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה, ולא בן שבעים שנה.

16. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נא עמוד ב

עולא אקלע לבי רב נחמן, כריך ריפתא בריך ברכת מזונא, יהב ליה כסא דברכתא לרב נחמן. אמר ליה רב נחמן: לישדר מר כסא דברכתא לילתא. אמר ליה, הכי אמר רבי יוחנן: אין פרי בטנה של אשה מתברך אלא מפרי בטנו של איש, שנאמר 'וברך פרי בטנך' - פרי בטנה לא נאמר אלא פרי בטנך. תניא נמי הכי, רבי נתן אומר: מנין שאין פרי בטנה של אשה מתברך אלא מפרי בטנו של איש - שנאמר: 'וברך פרי בטנך' - פרי בטנה לא נאמר אלא פרי בטנך. אדהכי שמעה ילתא, קמה בזיהרא ועלתה לבי חמרא ותברא ארבע מאה דני דחמרא. אמר ליה רב נחמן: נשדר לה מר כסא אחרינא, שלח לה: כל האי נבגא דברכתא היא. שלח ליה: ממהדורי מילי ומסמרטוטי כלמי.

17. תלמוד בבלי מסכת תענית דף כה עמוד א

אמרה ליה דביתהו: עד אימת ניזיל ונצטער כולי האי? אמר לה: מאי נעביד? - בעי רחמי דניתבו לך מידי, בעא רחמי, יצתה כמין פיסת יד ויהבו ליה חד כרעא דפתורא דדהבא. חזיא בחלמא עתידי צדיקי דאכלי אפתורא דדהבא דאית ליה תלת כרעי. ואיהו אפתורא דתרי כרעי, אמר לה: ניחא לך דמיכל אכלי כולי עלמא אפתורא דמשלם ואנן אפתורא דמיחסר? אמרה ליה: ומאי נעביד? - בעי רחמי דנשקלינהו מינך. בעי רחמי ושקלוהו, תנא: גדול היה נס אחרון יותר מן הראשון. דגמירי: דמיהב יהבי, מישקל - לא שקלי.

18. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף פא עמוד ב

רבי חייא בר אשי הוה רגיל כל עידן דהוה נפל לאפיה, הוה אמר : הרחמן יצילנו מיצר הרע.
יומא חד שמעתינהו דביתהו, אמרה : מכדי הא כמה שני דפריש ליה מינאי, מאי טעמא
קאמר הכי? יומא חדא הוה קא גריס בגינתיה, קשטה נפשה חלפה ותנייה קמיה. אמר לה :
מאן את? אמרה : אנא חרותא דהדרי מיומא, תבעה, אמרה ליה : אייתי ניהליה להך רומנא
דריש צוציתא, שוור אזל אתייה ניהלה. כי אתא לביתיה, הוה קא שגרא דביתהו תנורא,
סליק וקא יתיב בגויה. אמרה ליה : מאי האי? אמר לה : הכי והכי הוה מעשה, אמרה ליה :
אנא הואי. לא אשגח בה, עד דיהבה ליה סימני, אמר לה : אנא מיהא לאיסורא איכווני. כל
ימיו של אותו צדיק היה מתענה, עד שמת באותה מיתה.